

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 2435 від 14.11.2019
Народні депутати України
Д. Чорний та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про державну підтримку жінок, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»

У законопроекті пропонується в окремому законі врегулювати питання, які спрямовані «на підвищення поваги до материнства, відзначення матерів почесним званням України «Мати-героїня» та надання їм додаткової соціальної підтримки» (преамбула проекту Закону). Передбачається також внесення відповідних змін до Закону України «Про державні нагороди України».

Метою прийняття законопроекту є підвищення поваги до материнства, відзначення матерів почесним званням України та надання їм додаткової соціальної підтримки (п. 2 пояснювальної записки).

Головне науково-експертне управління, розглянувши законопроект, висловлює наступні зауваження і пропозиції.

1. Насамперед необхідно зазначити, що законопроект, який розглядається, не має самостійного предмета законодавчого регулювання, оскільки переважна більшість суспільних відносин, які пропонується врегулювати цим Законом, вже врегульовані, а тому його прийняття не узгоджується з потребами систематизації законодавства, яка виключає множинність законів з одних і тих же питань, зокрема, щодо присвоєння почесного звання України «Мати-героїня». При цьому запровадження соціальної підтримки зазначеної категорії осіб повинно відповідати чинним нормативно-правовим актам, а не дублювати їх в окремому законі.

Так, у Законі України «Про державні нагороди України», що «встановлює державні нагороди України для відзначення громадян за особисті заслуги перед Україною», передбачено почесне звання «Мати-героїня» (ч. 1 ст. 10), яке входить у систему державних нагород України. Згідно зі ст. 15 цього Закону особи, нагороджені державними нагородами, користуються пільгами, передбаченими законами України.

Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» передбачена пенсія за особливі заслуги, яка встановлюється як надбавка до розміру пенсії для матерів, які народили п'ятеро і більше дітей та виховали їх до шестирічного віку (від 35 до 40 відсотків розміру прожиткового мінімуму,

визначеного для осіб, які втратили працездатність). При цьому враховуються також діти, усиновлені в установленому законом порядку (п. 8 ст. 1, ст. 5). Відповідно до пп. 3 ч. 1 ст. 115 Закону України *«Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»* право на призначення дострокової пенсії за віком мають жінки, які народили п'ятьох або більше дітей та виховали їх до шестирічного віку, матері осіб з інвалідністю з дитинства, які виховали їх до зазначеного віку, – після досягнення 50 років та за наявності страхового стажу не менше 15 років.

Законом України *«Про охорону дитинства»* передбачена низка пільг і гарантій для багатодітних сімей та дітей з багатодітних сімей, зокрема: 50-відсоткова знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством; 50-відсоткова знижка плати за користування комунальними послугами (газопостачання, електропостачання та інші послуги) та вартості скрапленого балонного газу для побутових потреб у межах норм, визначених законодавством; 50-відсоткова знижка вартості палива, у тому числі рідкого, в межах норм, визначених законодавством тощо (ч. 3 ст. 13). Проте відповідно до змін, внесених Законом України *«Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України»* від 28.12.2014 № 76-VIII, ці пільги надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, з урахуванням наведеного, пропозиції щодо посилення соціального захисту жінок, яким присвоєно почесне звання України *«Мати-героїня»*, доцільно вносити до чинної системи законодавчих актів, що мають предметом регулювання зазначені питання.

2. Викликають зауваження положення ст. 2 законопроекту.

2.1. У ч. 5 пропонується закріпити підстави для позбавлення почесного звання України *«Мати-героїня»*. Проте згідно з чинною редакцією ст. 16 Закону України *«Про державні нагороди України»* передбачено єдину підставу для позбавлення державних нагород – лише у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин за поданням суду у випадках, передбачених законом, а тому немає потреби повторювати її у законопроекті. До того ж, перелічені у ч. 5 ст. 2 підстави для позбавлення нагородженої зазначеного почесного звання повинні супроводжуватися врегулюванням механізму їх доведення, інакше їх практична реалізація викликає значний сумнів.

2.2. Враховуючи, що згідно п. 31 ч. 1 ст. 106 Конституції України Президент України здійснює виключно повноваження, які передбачені в Конституції України, сумнівними є новели ч. 6 ст. 2 проекту Закону, згідно яких підстави і порядок представлення до присвоєння почесного звання України *«Мати-героїня»*, опис зазначеної державної нагороди, а також порядок нагородження, вручення, носіння, зберігання нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань, підстави і порядок позбавлення почесного

звання України «Мати-героїня» та інші правила затверджуються Президентом України. Адже відповідно до п. 25 ч. 1 ст. 106 Конституції України Президент України *нагороджує державними нагородами, встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними.*

3. До недоліків законопроекту слід віднести наявність у ньому положень, що адресовані державі (наприклад: «держава сприяє популяризації ...», «держава заохочує та підтримує ...», «держава забезпечує жінкам ...», «держава провадить роз'яснювальну роботу»)(ст. 1). Зазначені формулювання притаманні здебільшого нормам Конституції, а не законів, в яких мають визначатися конкретні обов'язки чи повноваження учасників відповідних суспільних відносин, які є відповідальними за їх виконання, а не держави в цілому.

4. Положеннями ст. 3 законопроекту передбачена низка пільг і компенсацій жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня» (одноразова грошова винагорода у десятикратному розмірі прожиткового мінімуму, першочергове надання жилих приміщень, право на щорічне безоплатне медичне обслуговування, диспансеризацію, лікування в спеціалізованих стаціонарах, право на безоплатне забезпечення санаторно-курортними путівками один раз на рік, щомісячна доплата у розмірі 50% від пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, безоплатний проїзд один раз на рік до будь-якого пункту України і назад автомобільним або залізничним транспортом, 50% знижка плати за користування житлом, комунальними послугами тощо). Звертаємо увагу, що запровадження таких заходів потребуватиме значних фінансових витрат з державного бюджету.

Проте пояснювальна записка до законопроекту не містить інформації щодо обґрунтованої потреби у коштах на реалізацію вище передбачених заходів, що не відповідає вимогам ч. 3 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України, згідно з якими «у разі внесення законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету), суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки)».

5. Не позбавлені вад і прикінцеві положення проекту закону (розділ II).

5.1. У п. 2 пропонується внести зміни до Закону України «Про державні нагороди України», з якими навряд чи можна погодитися. Адже у разі їх прийняття лише почесне звання «Мати-героїня» буде регулюватися спеціальним законом, тоді як всі інші почесні звання регулюватимуться Законом України «Про державні нагороди України», що вбачається нелогічним і неприйнятним.

5.2. Некоректною виглядає пропозиція «рекомендувати Президенту України привести укази Президента України у відповідність із цим Законом» (п. 4). Адже відповідно до вимог ч. 3 ст. 106 Конституції України, Президент України зобов'язаний видавати укази і розпорядження на основі та на

виконання Конституції і законів України, у зв'язку з чим відповідна рекомендація виглядає зайвою.

5.3. У пояснювальній записці (п. 5) зазначається, що «з метою фінансування передбачених проектом заходів у майбутньому, у статті 4 проекту «Прикінцеві положення» передбачено відповідні доручення Кабінету Міністрів України». Звертаємо увагу на те, що законопроект складається з трьох статей, а розділ II не містить ст. 4.

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект доцільно відхилити.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: Н. Лебедь, Т. Макійчук, В. Гергелійник

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЇВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B420047F32C01
Дійсний до: 10.11.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/11974 від 18.03.2020

38374